

Målnummer:	Ö4020-96	Avdelning:	
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	1997-04-24		
Rubrik:	Fråga om inledande av skuldsanering. 4 och 12 §§ skuldsaneringslagen (1994:334).		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 4 § skuldsaneringslagen (1994:334)• 12 § skuldsaneringslagen (1994:334)		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 1996 s. 543• NJA 1996 s. 548		

REFERAT

(Jfr 1996 s 543 och s 548)

L.A.T., född 1962, ansökte hos Kronofogdemyndigheten i Stockholms län om skuldsanering.

Kronofogdemyndigheten (juristhandläggaren Drakenmark) anförde i beslut d 17 jan 1996: Ansökan m m. Gälldenären har ansökt om skuldsanering. Av hennes ansökan, som kom in till kronofogdemyndigheten d 12 maj 1995 framgår bl a följande.

Gälldenären har uppgivit skulder till Skandinaviska Enskilda Banken till en summa av 94 568 kr.

Av hennes ansökan framgår att hon arbetar några timmar vid behov inom hemtjänsten. Hon erhåller sjukbidrag och kompletterande socialbidrag samt bostadsbidrag till en gemensam summa av omkring 6 600 kr per månad. Gälldenären har utgifter med 4 861 kr per månad för hyra, resekostnader till och från arbetet, kostnader på grund av sjukdom och utgifter för kontaktlinser, rengöringsvätskor samt glasögon.

Gälldenären har under hösten år 1994 kontaktat sina borgenärer och träffat uppgörelser med övriga borgenärer, vilka skrivit av hennes skulder.

Skäl: Enligt 4 § 1 st 1 skuldsaneringslagen (1994:334) följer att skuldsanering får beviljas en gälldenär om han/hon är på obestånd och så skuldsatt att han/hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid-kvalificerad insolvens.

Det skall i princip inte gå att se att skulderna någonsin kommer att kunna betalas av gälldenären. Av förarbetena till lagen (prop 1993/94:123 Skuldsaneringslag s 93) följer också att det inte är möjligt att ange någon exakt beloppsgräns vid vilken en gälldenär skall anses vara kvalificerat insolvent. Varje fall måste bedömas individuellt. Det torde dock i normalfallet innebära att en skuldbörda som inte uppgår till mer än ett par hundratusen kr för en person med fast och regelbunden inkomst är för liten för att skuldsanering skall komma i fråga.

Av förarbetena framgår vidare att behovet av ekonomisk rehabilitering knyter nära an till det kvalificerade insolvensrekvisitet (prop s 97). Det är med andra ord inte ensamt tillräckligt att ha en överskuldssättning för att skuldsanering skall kunna beviljas.

Kronofogdemyndigheten gör följande bedömning. Gälldenärens skuldbörda uppgår till drygt 90 000 kr. Gälldenären har för närvarande begränsade inkomster och saknar tillgångar. Oaktat detta är gälldenären inte så skuldsatt att hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Därtill framstår gälldenärens skuldbörda som för ringa för att skuldsanering skall kunna medges henne.

Detta beslut hindrar inte gälldenären från att på nytt ansöka om skuldsanering.

Beslut. Kronofogdemyndigheten avslår gälldenärens ansökan om skuldsanering.

L.A.T. överklagade i Stockholms TR och begärde att skuldsanering skulle inledas. Som skäl åberopade hon att hon var kroniskt sjuk i svår diabetes med komplikationer och att detta tillstånd skulle vara bestående i överskådlig tid samt att sjukdomen orsakade henne stora extrakostnader för glasögon och linser, fotvård, mediciner och specialkost. Skulden till S-E-Banken uppgav hon utgöra totalt ca 95 000 kr.

TR:n (tingsfiskalen Ahlen) anförde i slutligt beslut d 12 febr 1996: Vad L.A.T. här har anförut och vad som i övrigt har framkommit i ärendet föranleder inte TR:n att frångå kronofogdemyndighetens bedömning. L.A.T:s överklagande lämnas utan bifall.

L.A.T. överklagade i Svea HovR och yrkade att HovR:n skulle bifalla hennes ansökan om skuldsanering och återförvisa ärendet till kronofogdemyndigheten.

HovR:n (hovrättslagmannen Victor, hovrättsrådet Hesser, referent, och tf hovrättsassessorn Palmkvist) anförde i slutligt beslut d 20 aug 1996 bl a:

- - - För bifall till en ansökan om skuldsanering fordras enligt 4 § 1 st skuldsaneringslagen (1994:334) bl a att gälldenären är på obestånd och så skuldsatt att han inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Enligt lagens förarbeten (prop 1993/94:123 s 92) markerar uttrycket "överskådlig tid" att prognosen skall sträcka sig långt fram i tiden och att det i princip inte skall gå att se att insolvensen någonsin kommer att upphöra. Varje fall måste, enligt vad som uttalas i propositionen, bedömas individuellt men normalt torde en nettoskuldbörda som inte uppgår till mer än ett par hundra tusen kr för en person med fast och regelbunden inkomst vara för liten för att skuldsanering skall kunna komma i fråga (s 93).

Den skuld som L.A.T:s ansökan om skuldsanering avser uppgår numera till drygt 100 000 kr. Vad gäller hennes inkomster framgår av utredningen att hon arbetar deltid (75 %) som vikarie inom Stockholms stads hemtjänst med en inkomst om ca 8 000 kr/månad (före skatt) samt att hon dessutom uppbär sjukbidrag med omkring 2 000 kr/månad (före skatt). Vidare framgår att hon inte är försörjningsskyldig gentemot annan.

Enligt HovR:ns mening kan kravet på kvalificerad insolvens i allmänhet inte anses vara uppfyllt för en person utan särskild försörjningsbörda med nu angivna inkomster och skulder. Frågan är då om vad som i målet framkommit om L.A.T:s sjukdom och kostnader hänförliga till denna föranleder någon annan bedömning.

L.A.T. har bl a uppgivit att hon är kroniskt sjuk, att den diabetes som hon haft i många år har lett till en rad följsjukdomar, att hon på grund härav aldrig kommer att kunna arbeta heltid, att hon varje månad är sjukskriven ett antal dagar, något som medför minskade inkomster, att hon har extra kostnader för medicin och särskild kost samt att hennes sjukdomskostnader uppgår till 940 kr/månad. - I målet föreligger bl a ett försäkringskassebeslut varigenom L.A.T. från och med juni 1995 till och med maj 1997 beviljats rätt till en fjärdedels sjukbidrag i stället för sjukpenning. I beslutet anges att skälet till att hon beviljats sjukbidrag i stället för förtidspension är att bedömningen gjorts att

hennes arbetsförmåga inte är varaktigt nedsatt.

HovR:n finner - mot bakgrund av den osäkerhet som föreligger i frågan om L.A.T:s arbetsförmåga på grund av sjukdom är varaktigt nedsatt - att vad hon åberopat om sin försämrade förvärvsförmåga på grund av sjukdom och därav föranledda kostnader inte förändrar HovR:ns i det föregående gjorda bedömning av det kvalificerade insolvensrekvisitet. HovR:n lämnar därför överklagandet utan bifall.

L.A.T. överklagade och yrkade bifall till sin ansökan om skuldsanering.

Riksskatteverket (RSV) avgav efter anmodan av HD yttrande d 13 jan 1997, i vilket anfördes: Det har i 4 § 1 st 1 skuldsaneringslagen (1994:334) som en förutsättning för att en ansökan om skuldsanering skall kunna bifallas, angetts att gäldenären skall vara kvalificerat insolvens. Innebörden av detta begrepp går att utläsa ur prop 1993/94:123 s 92 och s 197, där det framgår att i princip skall det inte gå att se att insolvensen någonsin kommer att upphöra. Betalningsoförmågan skall antas - om inte permanent - så bestående i ett längre tidsperspektiv. För det fall det inte är möjligt eller förenat med stora svårigheter att göra en någorlunda säker prognos avseende gäldenärens framtida betalningsförmåga innebär detta att skuldsanering inte kan beviljas.

Vad som menas med överskådlig tid framgår av Insolvensutredningens delbetänkande (SOU 1990:74 s 275) och det tidsperspektiv som anges är femtio år. Insolvensutredningen pekar även på ett antal situationer där inslaget av varaktighet i betalningsoförmågan framträder klart såsom vid långvarig sjukdom, handikapp, förtidspension etc. Prognosbedömningen bör bygga på en inkomst motsvarande ett heltidsarbete såvida inte medicinska eller sociala skäl gör att rätten bör bygga sin prognos på en lägre inkomst.

Eftersom staten inte har något partsintresse har RSV inte något att anföra i sak.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Bratt, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut: Skäl: L.A.T. har i HD vidhållit vad hon anför i HovR:n. Hon har vidare tillagt bl a följande. Någon osäkerhet om hennes framtida arbetsförmåga föreligger inte. Den kan på grund av hennes hälsotillstånd, som stadigt förvärras, bara bli mindre. Anledningen till att försäkringskassan ger henne sjukbidrag i stället för sjukpension beror på henne själv. Hon önskar nämligen fortsätta arbeta så mycket hon förmår eftersom hon då känner sig något mindre deprimerad. Hon uppbär kompletterande socialbidrag för att komma upp till socialbidragsnormen. L.A.T. framhåller vidare att den som kan yttra sig om hennes hälsa och ställa diagnos om framtida arbetsförmåga är hennes läkare docenten P.R. vid Diabetesenheten på Medicinkliniken, Södersjukhuset. Hon begär att både denne och kuratorn vid samma klinik samt också den konsumentsekreterare som handhaft hennes ärende sedan år 1993 skall höras i utredningen. Skulden till S-E-Banken uppgår för närvarande till 108 000 kr.

Enligt 4 § 1 st skuldsaneringslagen (1994:334) kan skuldsanering beviljas gäldenär som är på obestånd och så skuldsatt att han inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Detta innebär i princip, att en förhållandevis säker prognos skall kunna göras som utvisar att obeståndssituationen inte kommer att upphöra inom överskådlig tid. Som ytterligare förutsättning för skuldsanering gäller att det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom.

Ansökan om skuldsanering skall göras skriftligen hos kronofogdemyndigheten och vara undertecknad av gäldenären. Om det av ansökan eller annan tillgänglig utredning framgår att de i 4 § skuldsaneringslagen angivna förutsättningarna för skuldsanering inte är uppfyllda, skall

kronofogdemyndigheten enligt 12 § 1 st avslå ansökan. Prövningen av frågan om det finns skäl att avslå en ansökan enligt nämnda bestämmelse syftar till att redan på ett tidigt stadium föra bort de fall beträffande vilka det även utan en ingående undersökning står klart att skuldsanering inte kan beviljas, jfr NJA 1996 s 543.

För att avgöra om skuldsanering skall inledas skall kronofogdemyndigheten i den mån det behövs, inhämta upplysningar om gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden från andra myndigheter. Om det finns särskilda skäl kan kronofogdemyndigheten också kalla gäldenären och andra till sammanträde för att lämna de ytterligare upplysningar som behövs (13 § 1 st samt 16 och 17 §§). Om kronofogdemyndigheten inte avslår ansökningsen och inte heller avvisar den, skall myndigheten enligt 13 § 2 st snarast besluta att skuldsaneringsförfarandet skall inledas.

Kronofogdemyndigheten har som skäl för sitt beslut att inte inleda skuldsaneringsförfarande i L.A.T:s ärende uttalat att hon för närvarande inte är så skuldsatt att hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Därtill framstår hennes skuldbörda, enligt myndigheten, som för ringa för att skuldsanering skall kunna medges henne. TR:n gjorde ingen annan bedömning. HovR:n har som sin mening funnit att kravet på kvalificerad insolvens i allmänhet inte kan anses vara uppfyllt för en person utan särskild försörjningsbörda med L.A.T:s inkomster och skulder. Vad som framkommit i målet om hennes sjukdom föranleder inte till annan bedömning på grund av den osäkerhet som, enligt HovR:ns mening, föreligger i frågan om hennes arbetsförmåga på grund av sjukdom är varaktigt nedsatt.

Varken i förarbeten eller i rättspraxis finns någon lägsta gräns till vilken en gäldenärs skulder måste uppgå för att skuldsanering skall kunna beviljas honom, jfr departementschefens uttalanden i prop 1993/94:123 s 93.

I rättsfallet NJA 1996 s 543 har HD prövat omfattningen av den prövning av de i 4 § skuldsaneringslagen angivna förutsättningarna för skuldsanering som skall ske i samband med beslut att skuldsaneringsförfarandet skall inledas. I målet fann domstolen bl a att den bedömningen inte är avsedd att vara bindande vid den prövning som skall ske under förfarandet. Domstolen borde därför inskränka sig till att pröva om det av den i detta skede förebragta utredningen kan anses framgå att de i 4 och 5 §§ angivna förutsättningarna för skuldsanering inte är uppfyllda.

L.A.T. har i målet förutom annan utredning också åberopat att ett flertal personer skall höras för att i enlighet med 16 och 17 §§ skuldsaneringslagen lämna upplysningar bl a om hennes sjukdom och framtida arbetsförmåga.

Den utredning som således hittills förebragts i detta mål sammantaget med de ytterligare upplysningar som kan komma att tillföras ärendet kan inte anses ge tillräckligt stöd för att avslå L.A.T:s ansökan om skuldsanering enligt 12 § 1 st skuldsaneringslagen. Ärendet skall därför återförvisas till kronofogdemyndigheten för handläggning.

HD:s avgörande. Med upphävande av HovR:ns beslut förordnar HD att skuldsanering skall inledas.

Målet visas åter till Kronofogdemyndigheten i Stockholms län för erforderlig handläggning. Det ankommer på kronofogdemyndigheten att jämlikt 14 § skuldsaneringslagen kungöra HD:s beslut.

HD (JustR:n Vängby, Lars Å Beckman och Svensson) fattade följande slutliga beslut: Skäl: L.A.T. har i HD vidhållit vad hon anförde i HovR:n. Hon har upplyst att hennes skuld till banken i september 1996 uppgick till 108 000 kr.

Enligt 4 § 1 st skuldsaneringslagen (1994:334) får skuldsanering beviljas en gäldenär som är på obestånd och så skuldsatt att han inte kan antas ha

förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid (det s k kvalificerade insolvensrekvisitet). Som ytterligare förutsättning för skuldsanering gäller att det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom.

Ansökan om skuldsanering görs hos kronofogdemyndigheten. Om det av ansökan eller annan tillgänglig utredning framgår att gäldenären inte uppfyller villkoren enligt 4 §, skall kronofogdemyndigheten enligt 12 § 1 st avslå ansökan. Prövningen av frågan om det finns skäl att avslå en ansökan enligt nämnda bestämmelse syftar till att redan på ett tidigt stadium föra bort de fall beträffande vilka det även utan en ingående undersökning står klart att skuldsanering inte kan beviljas, jfr NJA 1996 s 543.

Det kvalificerade insolvensrekvisitet i förening med handläggningsrutinerna enligt 12 § innebär att skuldsanering bör inledas endast om det framstår som förhållandevis säkert att gäldenärens obestånd kommer att bestå för all framtid, om ingenting oförutsett inträffar. Vid denna bedömning ställs det samlade skuldbeloppet mot gäldenärens långsiktiga förvärvsförmåga. Något lägsta belopp under vilket skuldsanering inte kan ske finns inte men i förarbetena till lagen anges att en nettoskuldbörda som inte uppgår till mer än ett par hundra tusen kronor för en person med fast och regelbunden inkomst normalt är för liten för att skuldsanering skall komma i fråga (prop 1993/94:123 s 92).

L.A.T:s skuld framstår i ljuset av detta uttalande i förarbetena som liten. Kravet på kvalificerad insolvens kan i allmänhet inte anses uppfyllt när den samlade skulden är av denna storleksordning och, som är fallet med L.A.T., gäldenären saknar särskild försörjningsbörda och har fasta inkomster som uppgår till 10 000 kr per månad före skatt.

I utredningen ingår emellertid följande läkarintyg d 29 febr 1996 av docenten i invärtes medicin P.R., Södersjukhuset, Stockholm: "Ovan rubricerade patient har insulinkrävande diabetes sedan 1974. Sedan början av 1980-talet tilltagande komplikationer. Ögonkomplikationer i form av proliferativ retinopati, dvs nybildning av blodkärl i ögonbotten med sekundär blödning och nedsatt syn. Krävt laserbehandling och operativt ingrepp idag men L.A.T. har trots detta klara synproblem. Har också utvecklat en symtombild med nedsatt känsel i fötterna samt nedsatt förmåga hos nervsystemet att på ett tillfredsställande sätt reglera blodtryck, svettkörtlar och magtarmkanal. Risken för allvarliga fotsår är avsevärd och måttliga fotsår har också uppkommit vid några tillfällen. Har en konstant utsöndring av äggvita i urinen och en successivt nedsatt förmåga att med hjälp av njurarna ta hand om gifter i blodet. I framtiden kommer detta med stor sannolikhet att leda till aktiv njursjukvård med dialys och/eller njurtransplantation. P g a njurskadan också stigande blodtryck som kräver aktiv medicinering.

Med tanke på de grava komplikationerna är risken för hjärtskomplikationer orsakad av ökad åderförkalkning i hjärtats kranskärl på ett tidigt stadium i livet stor.

Den sammanlagda bedömda prognosen är således dålig med mycket allvarliga diabeteskomplikationer vilka trots patientens unga år kan få svåra konsekvenser. Den sannolika utvecklingen under de närmaste åren är mot ökad invaliditet och ytterligare svårigheter att fullgöra arbete. Kan redan nu endast arbeta deltid."

Av detta läkarintyg får anses framgå att L.A.T. på grund av sjukdom har en varaktigt nedsatt arbetsoförmåga som gör att hon inte har förmåga att betala sin skuld inom överskådlig tid. Det finns därför inte grund för att tillämpa 12 § 1 st skuldsaneringslagen och omedelbart avslå hennes ansökan om skuldsanering. Ärendet skall återförvisas till kronofogdemyndigheten för handläggning.

HD:s avgörande. Med upphävande av HovR:ns beslut förordnar HD att skuldsanering skall inledas.

Målet visas åter till Kronofogdemyndigheten i Stockholms län för erforderlig handläggning. Det ankommer på kronofogdemyndigheten att jämlikt 14 § skuldsaneringslagen kungöra HD:s beslut.

Referenten, JustR Lennander, med vilken JustR Regner instämde, var skiljaktig och fastställde HovR:ns beslut.

HD:s beslut meddelades d 24 april 1997 (mål nr Ö 4020/96).

Sökord: Skuldsanering; Insolvens

Litteratur:
